

Prijs f 2,50

bomen | nieuws

Nummer 3 - mei/juni 1993

Een uitgave van de Bomenstichting

Help de Bomenstichting bomen oud te laten worden !

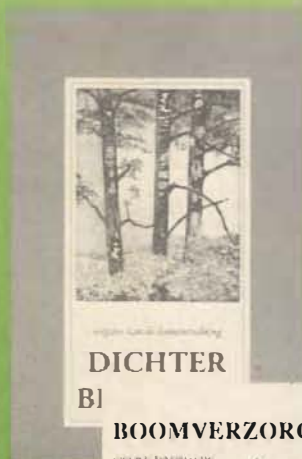
De Bomenstichting heeft op dit moment ongeveer 3500 donateurs. Dit is nog lang niet genoeg om alle noodzakelijke hulp te verlenen voor het behoud van bomen. Daarom willen wij u vragen of u nog mensen kent die er net zo over denken als wij, mensen die donateur willen worden van de Bomenstichting.

Met meer leden kunnen wij meer monumentale bomen in Nederland onderhouden en nog meer acties ondersteunen van mensen die bomen in hun woonomgeving willen behouden.

Weet u vrienden en kennissen die donateur willen worden?

Dan hebben wij een leuk cadeau voor u in het verschiet.

U kunt kiezen uit de hier afgebeelde cadeaus.

Cadeau 1

Dichter bij bomen

Een prachtig dichtbundeltje met gedichtjes over bomen van verschillende schrijvers.

DICHTER

BI

BOOMVERZORGING

SHIGO, ALEX
HET KLEINE BOEKJE VAN DE
VERZORGING VAN UW BOMEN

Cadeau 2

Boomverzorging

Dit kleine boekje van dr Alex Shigo geeft informatie over de verzorging van uw bomen. Het vertelt in het kort - aan de hand van kleurtekeningen - hoe met bomen moet worden omgegaan en wat u moet doen bij snoei-ingrepen.

Cadeau 3

Neuskruis

Het neuskruis is een handig apparaat waarmee u de hoogte van bomen kunt meten. Het is gemaakt van beukenhout en opvouwbaar.

Dit krijgt een nieuwe donateur:

- de poster Spreukenboom
- 6 x per jaar Bomennieuws
- 3 x per jaar de nieuwste uitgave van de folder Bomen &.....
- korting op eigen uitgaven van de Bomenstichting
- de mogelijkheid 2 x per jaar deel te nemen aan een excursie.

Gebruik de bijgevoegde kaart in het midden van Bomennieuws vandaag nog. U ontvangt uw cadeau dan snel!

HELP DE BOMEN
WANT,
ZONDER BOMEN ZIJN WE GEEN MENS!

In dit nummer...

Bomennieuws
nummer 3 - 1993

Een uitgave van de
Bomenstichting te
Utrecht
Oplage: 4000

Eindredactie en
vormgeving:
Frank Moens

Redactie:
Aart de Veer
Joop Comijs
Christian Scheres
Roelie de Weerd

Productie:
Jacqueline Langras

Aan dit nummer werkten
mee:

Marjan van Elsland
Edwin Koot
Henk Kuiper
Bas Visser

Redactieadres:
Bomenstichting
Oudegracht 201-bis
3511 NG UTRECHT
(030) 34 07 78
fax (030) 31 03 31

Druk:
Van den Berg's Drukkerij
BV - Maarn

Verschijnt 6 x per jaar,
voor donateurs gratis,
abonnementen f 35,-
per jaar.

ISSN 0166-784 X

Overname van artikelen
en berichten na overleg
met de redactie.

56

Is de iepeziekte onbeheersbaar?

Woensdag 2 juni presenteerde de Bomenstichting en het Iepeziekteberaad haar campagne tegen de iepeziekte in aanwezigheid van de commissaris van de Koningin in de provincie Utrecht, jhr drs P.A.C. Beelaerts van Blokland, aan de pers. In het vorige Bomennieuws kon u in het interview met Geert van Breugel al het een en ander over de campagne lezen. Marjan van Elsland geeft als voorzitter en woordvoester van het Iepeziekteberaad haar mening over het verloop van de ziekte in de komende jaren.

61

Een boom opgezet met Toon Hermans

Uit de boeken die Toon Hermans geschreven heeft bleek telkens weer zijn betrokkenheid bij onze grootste levende wezens. Voor Christian Scheres was dit aanleiding om eens een praatje met hem te maken.

63

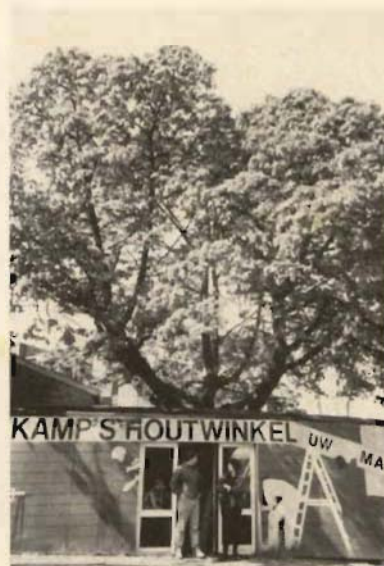
De bomen hebben het laatste woord

Onder deze titel presenteert stamgast Henk Kuiper zijn ideeën over het fenomeen boom en hoe de mens daar mee omgaat. Henk Kuiper is tevens schrijver van het boekje 'Utrecht Bomenstad' dat op 15 mei het levenslicht zag. Hij werkte ruim een jaar aan het inventariseren van de waardevolle bomen in Utrecht.

66

Bomen door het dak

Soms denken we als Bomenstichting dat we alles van en over bomen weten. Als dan de 'Wibra-boom' in Enschede in het nieuws komt omdat hij als 'enige' boom in Nederland door een dak groeit, word je weer met beide benen op de grond gezet. In dit artikel laten we u nog enkele voorbeelden van dit verschijnsel zien.

Op de voorpagina:

lepen langs de
Egelantiersgracht in
Amsterdam.
(zie het artikel 'Is de
iepeziekte
onbeheersbaar?')

foto: fotoburo Dienst
Ruimtelijke Ordening,
Amsterdam

En verder in dit nummer

De boom in: De Terebint	52	Kijk, een boom	69
Nieuws van het Bomenfront	53	Bijzondere bomen in Apeldoorn	69
De Bomenverordening, een breed vertakte discussie	54	Boeken	70
De grote opknopbeurt	55	Voor u gelezen	71
Bomenstichting is verhuisd	55	Boompje van College voor nieuwkomers	71
Is de iepeziekte onbeheersbaar?	56	Agenda	71

De Terebint

'Braambos is probleem in nieuwe bijbelvertaling', stond een paar maanden geleden boven een artikelje in mijn ochtendblad. Dat was 'Groot Nieuws' voor mij. Blijkbaar is de bijbel alweer verouderd. En wat mankeerde er aan het braambos? Ergens in Exodus staat dat God aan Mozes in een brandend braambos verscheen. Het Nederlands Bijbelgenootschap vindt dat verwarrend. Men zou denken dat het een bramenstruik was en dat is niet zo volgens kenners. Het was een doornige struik. Nou en?

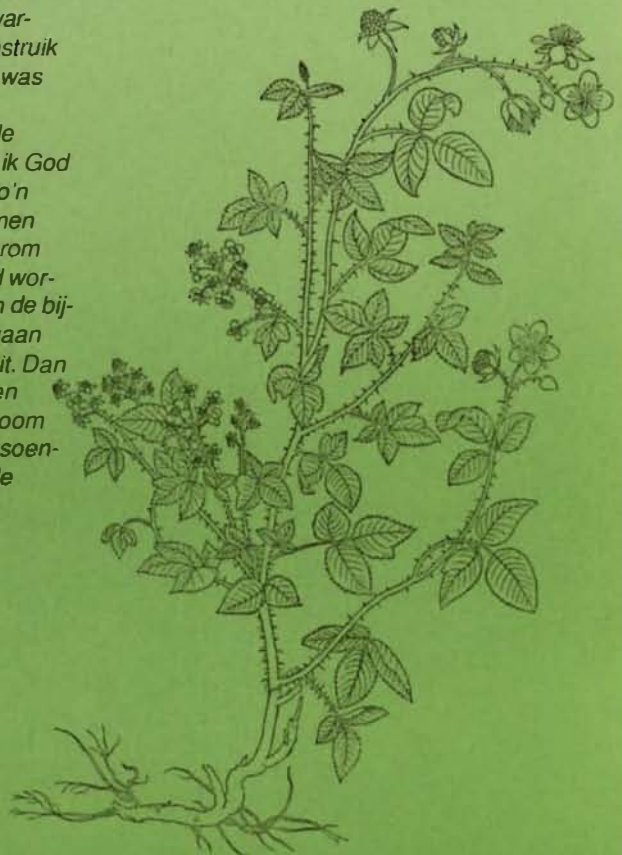
Het brandende braambos ken ik nog van de 'School met de Bijbel'. In mijn fantasie zag ik God inderdaad in een bramenstruik staan. Bij zo'n struik kon ik mij iets voorstellen. Want bramen groeiden bij ons in de hakhoutwallen. Waarom moet er dan aan mijn braambos gesleuteld worden? Ik moet er niet aan denken wat er van de bijbel overblijft als ze in elke struik en boom gaan hakken. Daar komen ze bovendien nooit uit. Dan gaat het in het Paradijs al mis. Daar stonden twee bijzondere bomen. De ene was 'De boom des Levens'. Maak daar maar eens wat fatsoenlijks van. Een 'Levensboom' ligt dan voor de hand. Dat zou dus een Thuja zijn geweest. Ik vind dat een afknapper. Voor mijn gevoel was het een prachtige lommerrijke boom met een grote kruin, waar ik Adam en Eva onder zag liggen in de schaduw. Die andere boom lijkt me nog lastiger. Dat was 'De boom der kennis van goed en kwaad'. Daar mochten ze niet van eten 'want ter dage, dat Gij daarvan eet zult gij voorzeker sterven.' Het zou dus een

'Doodsbeenderenboom' geweest kunnen zijn. De Gymnocladus. Maar dan klopt de rest van het verhaal weer niet. Ik weet niet beter dan dat het een appel was waarmee Eva ook Adam in haar zonde meesleurde. En wat voor appel was het dan? Een ouderwetse sterappel?

Misschien krijgen de vertalers het iets makkelijker bij de bouw van de tabernakel. Daar moest acaciahout voor gebruikt worden. Dat zullen de bijbelvertalers wel letterlijk overnemen, want het zijn geen dendrologen. Ze hebben Hebreeuws en Grieks gestudeerd. Maar acaciahout is het hout van de witte acacia en die heet Robinia pseudo-acacia. Dat hout is hard en moeilijk te spijkeren. Dat wist God ook al. Daarom moest 'elke plank twee tappen hebben, zodat ze aan elkaar konden worden verbonden'. Er kwam geen spijker aan te pas. Gewoon een zwaluwstaartverbinding. Ik denk dat de vertalers met die acacia de mist in gaan.

En bij Absalom maken ze er volgens mij een potje van. Absalom bleef met zijn haren in de takken van een Terebint hangen. Dat gaan ze vast veranderen. Welke bijbellezer weet nu wat een Terebint is? Een Terebint is een Terpentijnboom. Dan krijg ik associaties met een verkwast en niet met de golvende pruik van Absalom. Maar die boom behoort wel tot de pruikeboomfamilie. Zo is die familie vast aan zijn naam gekomen. Maar de Terebint is ook een Pistache. U weet wel, die nootjes waar je bij het doppen altijd je nagels aan open haalt. Als vertaling lijkt me dat woord ook niet zo geschikt. Of het zou moeten zijn dat Absalom beter uit zijn doppen had moeten kijken. Ik vind dat Absalom gewoon in die Terebint moet blijven hangen. Dat klinkt veel mooier.

Roelie de Weerd

Nieuws van het bomenfront.

Edwin Koot

Bij de Bomenstichting komen steeds meer vragen binnen over boomgeschillen. Tot voor kort kon de Bomenstichting alleen eenvoudige adviezen geven aan mensen met bijvoorbeeld 'erfgrensproblemen'. Sinds 1 maart is Bas Visser als juridisch medewerker werkzaam op de woensdagen. Met zijn komst hebben we nu iemand in huis die een gespecialiseerd antwoord kan geven op lastige juridische vraagstukken.

Erfgrensgeschillen, bestemmingsplanwijzigingen, boomschadeclaims, illegale kap en verleende of geweigerde kapvergunningen: slechts een paar voorbeelden van wat er zoal wekelijks binnenkomt voor onze "boomjurist". Zelfs advocaten vragen om een dergelijk hooggespecialiseerd advies. Een zeer groot deel betreft vragen over bomen om en nabij de erfgrens. De 2-meter rooigrens voor bomen wordt steeds meer aangevochten, zeker nu het Nieuw Burgelijk Wetboek vermeldt dat deze rooigrens door een plaatselijke gewoonte of verordening anders kan zijn.

Es op de erfgrens in Dordrecht

In Dordrecht staat op een steenworp afstand van de plek waar verleden jaar de moerascypres werd gekapt een es vlakbij de erfgrens. De eigenaar heeft een kapvergunning gekregen voor deze boom, maar de burens willen deze boom graag behouden. De Bomenstichting heeft met de bewoners bezwaar aangetekend tegen de vergunning. Daarnaast is er veel publiciteit gezocht.

Beeldbepalende paardekastanje gekapt

In Alphen aan de Rijn is een beeldbepalende paardekastanje aan de Oude Rijn gekapt. De procedures voor bestemmingsplanwijziging en de Arob-procedure tegen de afgifte van de kapvergunning liepen op dat moment nog. De Bomenstichting is nog verwickeld in de juridische afhandeling van deze zaak.

Ignatiusterrein in Breda dreigt haar bomen kwijt te raken

Op het terrein van het voormalig ziekenhuis Ignatus in Breda staat een schat aan bomen. Enkele jaren geleden werd bekend dat het terrein een andere bestemming zou krijgen. Begin van dit jaar werd de zaak weer aktueel toen het gemeentebestuur meedeelde dat alle bomen geveld zouden worden. De plaatselijke afdeling van de Koninklijke Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde (KMTP) trok aan de bel en riep ook de hulp van de

Bomenstichting in. Op het terrein staat een groep bomen, waarvan de vleugelnoot, qua stamomtrek, tot de top tien van deze soort in ons land behoort. Verder staat er onder anderen een enorme haagbeuk en een valse Christusdoorn. De Bomenstichting zal haar deskundigheid inzetten en proberen een bemiddelende rol in te nemen om zodoende te trachten zoveel mogelijk bomen in de nieuwbouwplannen op te nemen.

*De ca. 80-jarige es in de tuin bij Kromhout 141 in Dordrecht is het strijdpunt tussen eigenaar en omwonenden.
foto: Elly van Duinen*

De Bomenverordening

Een breed vertakte discussie

Bas Visser

Er wordt veel gepraat en gediscussieerd over het concept model-bomenverordening. Dat blijkt wel uit de vele verzoeken om toezending van het concept en de vele telefonische vragen en reacties. Daarbij wordt het beeld bevestigd, dat ook al bij het onderzoek vooraf bleek: in het oosten van ons land is men wat terughoudend vanwege het regulerend karakter van het concept, terwijl in het westen van het land dit juist wordt toegejuicht. De gemeente Amersfoort heeft als eerste gemeente in Nederland een lokale bomenverordening.

foto: Bas Visser

Tussen regulering en deregulering

Graag wil ik nog eens dieper ingaan op de kritiek dat het concept regulerend zou zijn in een tijd van deregulering.

In de eerste plaats is deze kritiek feitelijk onjuist. Wie de jaaroverzichten van de verschenen wetgeving, zoals de bijlage gevoegd bij de begroting van ieder ministerie, bestudeert van de afgelopen jaren, kan constateren dat er alleen maar meer wetgeving op het gebied van natuur en milieu wordt geproduceerd. Feitelijk is van deregulering geen sprake, ondanks alle mooie beleidsvoornemens. Bovendien vraag ik me af of we op het gebied van natuur en milieu wel minder regels willen met ons allen. Juist op deze nieuwe, sterk in ontwikkeling zijnde vakgebieden zijn we toch op zoek naar nieuw en beter houvast, naar preciezere normen, dus meer regels en meer procedures. Wie het belang van deze algemene trend naar serieuzer omgaan met 'groen' ondersteunt, moet beseffen dat dat meer werk, meer tijd en geld zal kosten en moet daar op wijzen. Wie in deze tijd pleit voor meer deregulering in 'groene regels'; is bezig het groene belang (ook bijvoorbeeld het belang van een gemeentelijke ten. Terwijl nu het moment rijp lijkt om bijvoorbeeld om meer financiële armslag te vragen. Waarom wordt soms over een bouwvergunning zoveel gewichtiger gedaan als over een kapvergunning?

Spitsvondigheden

Overigens kwamen er ook leuke spitsvondigheden als reactie op het concept. Zo signaleerde iemand de beperking van de definitie van "lintbeplantingen in de vorm van struiken en heesters". Waarom zou een vierkante overhoek van 4 are bestaande uit meidoorns niet beschermd moeten worden naast een lintvormige beplanting? En dan de opmerking: Zijn spontaan opgeslagen begroeiingen niet beschermenswaard? Is het niet beter te spreken van 'begroeiingen'? Dat laat, anders dan 'beplantingen', de ontstaanswijze buiten beschouwing.

Uit deze twee voorbeelden blijkt wel dat de werkgroep Bomenverordening nog iets heeft om serieus nader over na te denken en te discussiëren. De VNG heeft officieel nog niet gereageerd, maar maakt zeer binnenkort bekend hoe, wat haar betreft, de verdere procedure met dit concept zal verlopen.

De grote opknappbeurt

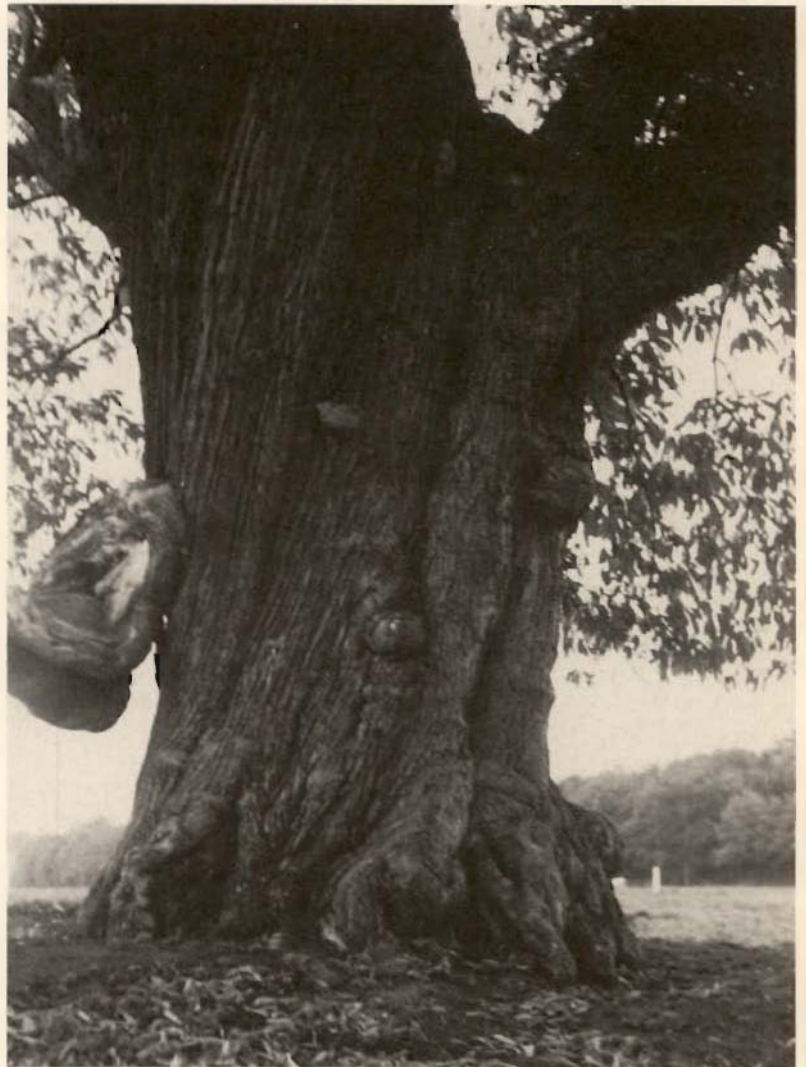
Frank Moens

De boom met de 'wrat'

Op de stofomslag van het boek Monumentale bomen in Nederland prijkt een fraaie tamme kastanje. Wanneer u met de trein van Venlo naar Nijmegen reist, staat deze markante boom ter hoogte van het plaatsje Holthees, zo'n twintig kilometer ten zuiden van Boxmeer, aan de oostzijde van de spoorlijn op een heuveltje.

Opvallend aan deze boom is de 'wrat', een uitstulping op een meter boven de grond, en zijn gedrongen groeiwijze. De dikke stam met een omtrek van ruim 6,5 meter torst een kroon die nog geen twintig meter hoog is.

Tot enkele jaren terug graasde het vee tot onder de boomkroon en vertoefde er bij warm weer in de schaduw. Voor de boom was dit wat minder prettig. De grond werd verdicht en de stam door het geregeld schuren van koeieruggen beschadigd. Hoewel we de beesten hun geneugten niet misgunden, werd in 1988 besloten om een afrastering op ruime afstand van de stam te plaatsen. In de loop der jaren bleek de boom toch onvoldoende te herstellen en daarom deed de eigenaar een beroep op het Bomenfonds voor bodemverbetering. De werkzaamheden werden dit voorjaar uitgevoerd.

Bomenstichting is verhuisd

Per 1 juli is de Bomenstichting verhuisd naar een kantoor aan de Oudegracht op de hoek van de Haverstraat. De kantoorruimten voor de zes vaste medewerkers, stagiaires en vrijwilligers was te krap geworden. In eerste instantie hebben we geprobeerd om bij de Stichting Natuur & Milieu, waarvan wij sinds 1982 de kantoorruimte huurden, extra ruimte te krijgen. Helaas bleek dit onmogelijk en sterker nog, de Stichting Natuur en Milieu eiste eind '92 zelf de kamers op, omdat ook zij met ruimtegebrek kampt. De Bomenstichting heeft toen geprobeerd met enkele andere organisaties een geschikte kantoorruimte te vinden, maar dat liep uiteindelijk op niets uit.

Gelukkig vonden we zelf boven een winkel drie etages met geschikte ruimte. Het kantoor ligt in het centrum van de stad met uitzicht op de Oudegracht, op een steenworp afstand van de Donkerstraat. Daarmee is de Bomenstichting na 23 jaar volledig op eigen benen komen te staan. Wel hebben we ons verkooppunt in de 'Groene winkel' bij Natuur & Milieu gehandhaafd en lopen we er nog geregeld binnen voor grote kopieerklussen e.d.

De verhuizing is aanleiding geweest om enkele zaken eens grondig te herzien en te reorganiseren. De archieven zijn doorgelopen op bruikbaarheid en doelmatigheid. Hierdoor is heel veel oud materiaal, dat al jaren onaangevoerd in laden lag, geschonken aan de papierrecycling. Het meest merkbaar voor de buitenstaander is dat we telefonisch beter bereikbaar zijn. Een nieuwe telefooncentrale is uitgerust met vier telefoonlijnen. De veel gehoorde klacht dat we vrijwel de gehele dag in gesprek zijn, moet daarmee tot het verleden behoren.

Het nieuwe adres is:

Oudegracht 201 bis
3511 NG UTRECHT

Telefoon en fax veranderen niet!

telefoon: 030 - 340 778; fax: 030 - 310 331

IS DE IEPEZIEKTE

Marjan van Elsland

In 1989 maakte minister Braks bekend, dat hij met ingang van 1 januari 1991 wilde stoppen met de iepenziektebestrijding. Tot die datum zouden opsporing, coördinatie, controle, subsidiering en de uitvoering van het Besluit Bestrijding iepenziekte gewoon doorgaan. In 1985 was het campagne-gebied al beperkt tot de kustprovincies, Utrecht en enkele belangrijke iepengemeenten in het oosten en zuiden van het land. De gevolgen daarvan waren in het algemeen niet desastreus, omdat er in het oosten en zuiden weinig belangrijke iepenbeplantingen (meer) waren.

De minister deelde in 1989 mee de iepenziekte beheersbaar te achten en legde zonder enige vorm van overleg de verantwoordelijkheid voor de verdere beheersing bij lagere overheden en andere iepenbeheerders. Hij deed het daarbij voorkomen, alsof dankzij zijn inspanningen de verdere beheersing 'een peuleschil' zou zijn. Overkoepelende, landelijke organisaties werden niet of nauwelijks

den de minister het uitsterven van de iep in Nederland binnen tien jaar. En ze rekenden hem voor, dat zijn besparing van enkele miljoenen per jaar de beheerders in die tien jaar minstens het honderdvoudige zou kosten aan ruiming en vervanging van zieke iepen. Het mocht niet baten. De minister ontkende dat er sprake was van bezuinigingen en bleef bij zijn

*foto's bij dit artikel van:
OMEGAM,
onderzoeksdienst voor
milieu en grondmechanica
te Amsterdam*

op de hoogte gebracht. Iedere afzonderlijke gemeente werd 'in het diepe gegooid'; of men kon zwemmen interesseerde de minister niet, men moest blij zijn dat hij voor een mooi zwembad had gezorgd.

Diverse organisaties (Bomenstichting, VHB, grote gemeenten) protesteerden direct, omdat ze ervan overtuigd waren, dat de ziekte snel om zich heen zou grijpen, zodra de overkoepelende, landelijke bemoeienis zou worden beëindigd. Ze voorspel-

standpunt: de ziekte is beheersbaar. Op 1 januari stopte de bemoeienis van het ministerie abrupt. Slechts één (!) ambtenaar van de Plantenziektenkundige Dienst (PD) mocht nog adviserend optreden. Bovendien was de iepeninventarisatie in het campagnegebied van na 1985 gratis op kaarten beschikbaar bij de districtskantoren van de PD. We zijn nu twee jaar verder. Tijd om een eerste balans op te maken.

ONBEHEERSBAAR?

Iepeziekteberaad

De genoemde organisaties kwamen eind 1990 tot de oprichting van het iepenziekteberaad (IB), bestaande uit vertegenwoordigers van Bomenstichting, gemeente Amsterdam, Vereniging Stadswerk Nederland en GroenRaad. Dat was eigenlijk al aan de late kant; er was te lang gewacht in de hoop dat het ministerie aan de hand van onze argumenten van haar dwaling zou terugkeren. In 1991 kon op kosten van de gemeente Amsterdam een landelijk coördinatrice iepenziektebestrijding worden aangesteld. Zij stond voor de ondankbare taak, ongeveer 700 gemeenten te moeten bewegen tot een landelijk dekkende bestrijding. Door inventarisatie ontstond een beeld van het beleid en de problemen binnen de afzonderlijke gemeenten. Dit was zeer divers, variërend van absolute onwetendheid tot een zeer actief, gemeentegrensoverschrijdend bestrijdingsbeleid; variërend van absolute tegenwerking door andere beheerders tot welwillende medewerking.

Het IB zorgde er samen met de Vereniging van Ne-

Landschappen, de recreatie-, water- en hoogheemraadschappen) ziet men er geen heil in met de APV te gaan schermen. Men probeert liever in overleg op beheerdersniveau iets te bereiken. Dit lukt soms wel, soms niet. Ook onwillige buurgemeenten, een ongemotiveerd eigen gemeentebeheer of gebrek aan financiële middelen kunnen de enthousiaste groenbeheerder dwarsbomen bij zijn voornemen de iepenziekte onder de duim te houden.

Stand van zaken

Ondanks alle activiteiten bleven in het hele land zieke iepen lang genoeg staan om hun omgeving te besmetten. Bovendien bleek dat na de stormen van 1990 veel iepenhout ongeschied was blijven liggen. Twee droge zomers en het gesleep met openhaardhout deden de rest. Terwijl het besmettingspercentage eind 1990 was teruggedrongen tot minder dan één procent, steeg het volgens verwachting enigszins in 1991 en explosief in 1992, 2-4% van het totale iepenbestand is dood

*foto boven:
De donker gekleurde vaten in het spinthout (de buitenste ringen hout) zijn een duidelijk symptoom van de iepenziekte.*

*foto hiernaast:
Een broedboom in Breda. Doordat deze boom niet tijdig is gekapt kunnen hierin massaal iepespintkever-larven tot ontwikkeling komen.*

derlandse Gemeenten (VNG) voor, dat een iepenziekteartikel voor de kapverordening of Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) werd aangeboden aan de gemeenten, ter vervanging van het landelijk besluit. Inmiddels heeft 50% van de gemeenten dit artikel officieel opgenomen, maar men doet er weinig mee. Vooral richting grotere beheerders op het gemeentelijk grondgebied (Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, NS, Natuurmonumenten, de provinciale Waterstaten, de provinciale

gegaan. Een snelle steekproefsgewijze inventarisatie bij 20 gemeenten in de kustprovincies Noord- en Zuid-Holland en Zeeland leert bovendien dat daar in 1992 in totaal één miljoen gulden is uitgegeven aan ruimingskosten. De gemeente Westerschouwen haalde aan het eind van de zomer het NOS-journaal met zeer alarmerende cijfers. Hetzelfde beeld kan men echter op meer plaatsen aantreffen. Er werden prompt kamervragen gesteld, maar het ministerie bleef onvermurwbaar.

Bij een ongewijzigd beleid wordt voor 1993 tenminste een verdubbeling verwacht, want de ziekte grijpt explosief om zich heen.

Er bestaan twee soorten iepespintkevers die de iepenziekte overbrengen, variërend in grootte van twee tot vijf millimeter.

*foto onder:
Het vellen van zieke iepen is een kostbare zaak. Door zieke bomen snel, nadat ze zijn aangetast, op te ruimen wordt de verspreiding van de ziekte geremd en blijft het aantal dode bomen beperkt.*

Uitwoedscenario

Sommige grote bos- en natuurbeheerders zijn moeilijk te bewegen tot het goed opruimen van zieke iepen. Zij willen 'de natuur haar gang laten gaan' en verwachten dat er dan wel resistente ie-

pen zullen overblijven, die zich vervolgens weer kunnen gaan voortplanten. Dat uitwoedscenario werkt echter niet, zoals blijkt in Engeland en Amerika, waar de iep in bepaalde regio's volkomen is uitgestorven. De besmettingsdruk is te hoog en daardoor wordt tenslotte iedere iep ziek, ook de zogenaamde resistente klonen.

Plannen

Het Iepeziekteberaad werkt samen met de Vakgroep Groen, Natuur en Landschap (GNL) van de Vereniging Stadswerk Nederland aan de totstandkoming van een systeem van provinciale en regionale coördinatoren, die een landelijk dekkend beleid zullen gaan nastreven. Ze werken volgens onderstaand schema.

Naar verwachting zullen de provinciale coördinatoren begin 1993 beginnen met hun activiteiten, die vooral zullen bestaan uit het stimuleren, informeren en coördineren van regio-coördinatoren, die op hun beurt hetzelfde gaan doen. Overigens bestaan er al diverse zeer actieve gemeentelijke contactgroepen, die als voorbeeldregiogroep voor andere kunnen dienen.

In november en december is er overleg geweest tussen IB en VNG en tussen VNG en LNV om te komen tot een betere samenwerking, coördinatie en financiering van het iepenziektebeleid. Tijdens het schrijven van dit artikel werd al duidelijk, dat de VNG een bemiddelende rol op zich zal nemen richting ministerie en richting gemeenten.

Twee dingen zijn nu al duidelijk:

De iep is een belangrijke, mooie, inheemse boom, die om ecologische, economische en esthetische redenen niet uit Nederland mag verdwijnen. Het jaar 1993 wordt het beslissende jaar. *Vóór 15 mei 1993* moeten alle zieke en dode iepen opgeruimd zijn en *na 15 mei* moet ieder nieuw ziektegeval direct op de voorgeschreven manier worden behandeld. Alleen dan kan de iepenziekte worden teruggedrongen naar het niveau van 1990 en blijft een epidemie ons bespaard. Het kan, maar dan moet wel iedereen van ministerie tot particuliere tuinbezitter, meewerken. De gemeentelijke groenbeheerder speelt hierin een cruciale rol, die hij hopelijk als een uitdaging op zich neemt!

Iepeziekteberaad

12 provinciale coördinatoren

ca. 40 regionale coördinatoren

**700 gemeentelijke
coördinatoren**

alle beheerders

Iepeziectecampagne 1993

Voor 1993 wordt een epidemie van de iepenziekte verwacht. Door samenwerking van gemeenten, organisaties en bedrijven in het iepenziektebeeraad wordt nu opnieuw gestreefd naar een landelijk dekkende bestrijding. Samen met de Bomenstichting start het iepenziektebeeraad een campagne om de iepenziekte bij pers, publiek en overheid onder de aandacht te brengen. De start hiervan vond plaats op woensdag 2 juni op het Pieterskerkhof in Utrecht. Belangrijke genodigde bij deze opening was jhr drs P.A.C. Beelaerts van Blokland, commissaris van de koningin van Utrecht en voorzitter van het bestuur van het Interprovinciaal Overleg.

Tot 1991 werd de bestrijding van de iepenziekte landelijk gecoördineerd, gecontroleerd en gesubsidieerd. Daarna achtte het ministerie van LNV de ziekte beheersbaar en liet de bestrijding over aan de beheerders zelf. Het gevolg was dat de bestrijding vanaf 1991 per gemeente en per gebied zeer sterk ging verschillen. De ziekte houdt zich echter niet aan gemeentegrenzen en infecteert ook de iepen van goed georganiseerde gemeenten.

Dit heeft geresulteerd in een sterke stijging van het aantal zieke iepen van ongeveer 10.000 exemplaren in 1991 tot zo'n 60.000 exemplaren in 1992. Voor 1993 wordt een explosieve toename verwacht omdat een landelijk dekkende bestrijding tot nu toe nog niet gerealiseerd kon worden. Bovendien hebben de iepespintkevers die de ziekte verspreiden, tot nu toe, door het aanhoudend goede weer, alle kans om vroegtijdig uit te vliegen. Het iepenziektebeeraad en de Bomenstichting verwachten dat de iep bij een veranderende situatie vóór het jaar 2000 in Nederland zo goed als verdwenen zal zijn. De kosten van het opruimen van zieke en dode bomen kunnen dan oplopen tot 1 miljard gulden. Dit is vele malen duurder dan het direkt opruimen van besmette iepen waardoor de ziekte op een laag niveau wordt gehouden.

Bestrijdingsmiddel ontwikkeld

Er is inmiddels een milieuvriendelijk bestrijdingsmiddel ontwikkeld, waarmee een boom voor een jaar immuun kan worden gemaakt tegen de ziek-

te. Het is onmogelijk om hiermee alle iepen van Nederland jaar in jaar uit te behandelen, maar de methode is wel geschikt om belangrijke bomen in risicogebieden te redden. Het middel is daarom een welkome aanvulling op de werkelijke bestrijding van de ziekte, die bestaat uit het snel onschadelijk maken van iedere zieke boom.

Vlammencampagne

Een onderdeel van de campagne zijn de rode voorlichtingsvlammen. De vlammen moeten op zieke iepen geprikt worden en bevatten een waarschuwing dat de boom iepenziekte heeft. Op deze manier moet iedereen betrokken worden bij deze aantasting van de natuur.

Stapels ongeschild iepenhout zijn levensgevaarlijk voor gezonde iepen. Alleen ondergedompeld in water of geschild mag deze houtsoort worden bewaard.

De vlammen zijn bij de Bomenstichting verkrijgbaar voor f 25,- per 100 stuks.

Informatie over de iep, de iepenziekte en de bestrijding ervan is te vinden in een folder, die eveneens besteld kan worden bij de Bomenstichting. Hij kost f 1,50 en bij een bestelling van tien of meer stuks f 1,00 per stuk. (Bomenstichting: tel. 030-340778)

Inlichtingen over de iepenziekte en de bestrijding ervan wordt verstrekt door de landelijke coördinatrice Joke Voorn (tel.020-5976643).

De gezonde iep op het Pieterskerkhof in Utrecht werd bij de start van de landelijke campagne tegen de iepenziekte, in het bijzijn van de Utrechtse commissaris van de koningin Beelaerts van Blokland (met hoed), geïnjecteerd met een nieuw middel. De boom is hiermee voor een jaar immuun tegen de gevreesde iepenziekte schimmel.

Foto: Marnix Schmidt

boomverplanting, verzorging, velling
onderzoek en advies
groeiplaatsverbetering

boomkokers
klim- en verankeringsmaterialen
inventarisatie en beheersplannen

ARBORI-ARNHEM, Leen Hoogstad: de Wiltstraat 57 6821 cc Arnhem tel. 085 - 42 42 23 fax. 085 - 43 69 90

Advies en Uitvoering

- Groeiplaatsverbetering
- Snoeiwerkzaamheden
- Verplantingen

oranjewoud Sectie Groen/Boombeheer

Telefoon 05920-44099

tijdens juli

Voor informatie over LENTE vereniging
Hannes Willemijn Mierlant
Voor KOMmunicatie tussen BEeldhouders
en NATuurkundigen

p/a Hilversumstraat 294, 1024 KG AMSTERDAM
telefoon 020-6323397

Bomendienst

heidemij

Postbus 177, 7300 AD Apeldoorn

Realisatie

055-334411

Rayonkantoren te
Emmen, Haaren, Maarsen,
Roermond, Bruinisse,
Stein, Rosendaal,
Oss, Veldhoven,
Utrum.

Hoofdkantoor Haaren
Rijksweg 11
Postbus 24
5076 ZG Haaren
tel. 04117-2036
fax 04117-2649

BTL Uitvoering

[Groenvoorzieningen

**b.v. bureau voor tuin- en
landschapsverzorging**

AANLEG

Aanleg beplantingen, cultuurtechnische werken,
tuinen, sport- en recreatieterreinen, bossen.

BEHEER

Onderhoud en beheer van stedelijk groen, recreatieparken,
sportterreinen, tuinen en bossen, boomverzorging.

Een boom opgezet met Toon Hermans

Christian Scheres

Toon Hermans heeft iets met bomen. Zoals hij in het stukje 'Zus ... of zo?' zegt is hij bomenfan. Hij ontleent kracht aan bomen, raakt ze aan. Communiceert met ze. Christian Scheres filosofeerde met Toon Hermans over bomen en wandelde met hem door zijn eigen stukje bos.

Wij zijn opgegroeid in de bomen

Hou je zelf van bomen vraagt Toon Hermans mij. Waarop ik zeg dat ik opgegroeid ben tussen de bomen. In de bomen zul je bedoelen. Misschien zijn we allemaal wel opgegroeid in de bomen. Dat zeggen ze tenminste, dat we vroeger allemaal in de bomen zaten. Toen zijn we eruit geklommen en op de grond gaan lopen. Geleerden hebben dit beweerd maar wij waren er niet bij. Geleerden beweren zoveel. Toon denkt wel dat de bomen er voor de mensen waren. Anders had de mens er nooit in kunnen klimmen en ze hadden ze nodig voor de schaduw. Bomen waren vrienden. In het begin van de schepping was er veel meer liefde tussen mensen en de natuur.

Mensen zien bomen niet meer staan

Veel mensen zien bomen niet meer staan. Mensen kijken maar zien niets. Kijken is een optische act. Zien is de gesublimeerde vorm van kijken, zonder meteen waarde eraan te hechten. Dit is de tijd van de kijkers. De tijd van de beeldbuis, en maar kijken en kijken en kijken. Maar daar valt niets te zien dan wat flauwekulletjes en spelletjes. De grote dingen zijn te zien in de natuur. De natuur is het grote beeld. Die staat niet in je kamer, die staat buiten je huis. In het huis van de wereld. Daar zie je prachtige dingen. Toon Hermans probeert alles gewaar te worden. Ook een appel, een bloem, wat er op tafel ligt en natuurlijk de mens. Gewaar worden is van binnen beroeren. Dat is anders dan kijken. Een boom kun je gewaar worden, van binnen voelen. Het ritme van de takken, het ruisen van zijn stem. Dat spreekt een taal die je van binnen beroert. Zoals je een mens beleeft kun je ook een boom of plant beleven, of een teentje knoflook, een stukje prei; ermee communiceren. De kleinste dingen kun je zien, waarnemen, gewaar worden, opslurpen, opeten als het ware en bij je naar binnen laten dringen. Dan leef je met je omgeving, met de natuur.

Je kunt kracht ontleen aan een boom

Toon Hermans ontleent kracht aan bomen. Hij omarmt ze, voelt ze. Je kunt zelfs kracht ontleen aan een mug, zegt hij. Alle kracht wordt namelijk overgeheveld van het een naar het ander. Van de zon naar de maan. Levende dingen in de natuur hebben allemaal hun eigen kracht. Die hebben ze niet voor zichzelf maar om uit te wisselen met anderen. Die gedachte heeft hij zijn hele leven al gehad.

De bomen schrikken van een vliegtuig

Halverwege ons gesprek vliegt een vliegtuig van vliegbasis Soest met een trommelvliesverscheurend geluid over. Dat is ook iets waar de bomen van schrikken zegt Toon. In de natuur is geen enkel geluid te verzinnen dat disharmonisch is. Zelfs onweer niet. Dat is een bepaalde uitspatting die moet zijn, een natuurchatharsis. Het is nooit onvriendelijk in de zin van agressief. Maar het geluid

van een vliegtuig is zo beestachtig, banaal, vulgair, dat je niet begrijpt dat niet alle mensen opstaan en zich verzetten tegen dit soort barbaarse geluiden. Eén of andere kloothommel zit daar in dat vliegtuigje en scheurt haast de takken van de bomen. Als je dan kinderen ziet staan die hun oortjes dichthouden tegen het lawaai. Dat is onmenselijk en we doen er niets aan. Dat doen we met de bomen ook niet. We wachten eerst tot ze op sterven liggen.

Als een soort roofovervallers hebben ze die bomen kapot gemaakt

In de tijd dat Toon in Hilversum woonde werden dichtbij zijn huis een aantal prachtige bomen gekapt. Ik vroeg hem wat er door hem heenging toen hij merkte dat die bomen gekapt werden. Ik vond het natuurlijk afschuwelijk dat de bomen weg waren. Dat ze ze vermoord hebben. De wijze waarop

dit gebeurde was helemaal vulgair. Niemand in de hele buurt was er van op de hoogte gebracht. Anders hadden we ons zeker verzet. De bomen stonden op de hoek van de straat als een opvlamming van groen tussen de huizen. Als een soort roofovervallers hebben ze 's morgens die bomen kapot gemaakt. Het deed me denken aan de Duitse inval van de SS, die met laarzen naar binnen kwamen en alles omver liepen. Zo stonden daar ook mannen met laarzen aan in de vroegte, in de dauw te hakken. En dat geluid was werkelijk luguber. Er stond zo'n man bij, zo'n opzichter waaraan ik vroeg: Waarom heeft u die draad daar gespannen? Dat is om de kinderen weg te houden, antwoordde hij. Toen wou ik zeggen, maar ik was te kwaad, te geslagen: Om de kinderen weg te houden? U had de kinderen allemaal juist hierheen moeten halen. Die hadden dan allemaal moeten roepen. "Geen blad van de boom af halen, helemaal niets". Dan waren jullie misschien tot inkeer gekomen en hadden jullie begrepen wat een boom is. Het terrein heeft daarna nog zeker een paar jaar braak gelegen. Het was dus zinloos.

Zus ... of zo?

Als ik denk aan hoe ik ben opgevoed, dan denk ik niet in de eerste plaats aan wat mijn vader en moeder allemaal hebben gezegd: "Je moet zus doen ... of zo", maar veel meer aan een sfeer. Aan het raam bijvoorbeeld, waardoor je de kerktoren zag; aan de kachel die snorde; aan het mosterdglaasje met de boterbloemen erin dat voor het blauw-witte Mariabeeldje stond op de schouw; of aan de keukentafel met het groengeblokte zeil; het harige touwtje door het raampje in de voordeur, waarmee je de deur opentrok; aan de geur van lysol; aan hoe mijn moeder door de kamer liep, wat zij áán had; aan hoe mijn vader hoestte, of zong, zijn verhalen ...

Wanneer krijg je de eerste beelden, heb ik mij wel eens afgevraagd. Vanuit je kinderwagen zie je al de bomen. De beelden van het landschap vallen op je netvlies, je neemt ze nog niet in je op, maar als je later bewust naar een boom kijkt, is er toch iets àf van het 'nieuwe', want je kent hem nog vanuit de tijd dat je hem onbewust in je opnam.

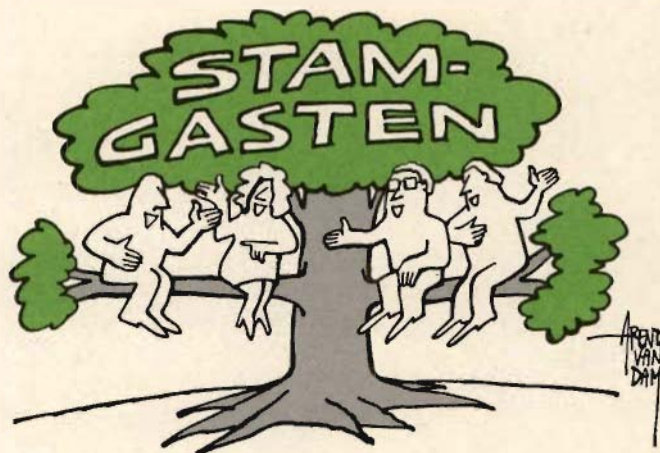
Dat neemt niet weg dat ik een bomenfan ben geworden. Ik vind bomen niet alleen prachtig voor het oog, boeiend in hun hele doen en laten, maar wat mij vooral treft is dat een boom zo duidelijk is. Hij verbergt niets, brengt alles naar buiten, je hoeft hem niets te vragen. Nooit zal hij onder stoelen of banken steken hoe het met hem gaat.

Wij doen dat wel. Vraag maar eens aan iemand: 'Hoe gaat het met je?' Meestal antwoordt hij: 'Goed.' Als je dat antwoord voor zoete koek slikt, dan zou het zowat met alle mensen goed gaan. Vrijwel niemand vindt het nodig om uit de doeken te doen hoe het ècht met hem gaat. Bomen daarentegen komen er rond voor uit als het hun beroerd gaat, en als ze happy zijn tot over de oren, dan stralen ze dat ook uit.

Bomen kunnen niet denken en ik kan dat wel. Maar toch ben ook ik nauwelijks of niet in staat iets aan de gang van het leven te veranderen. Als het me beroerd ging heb ik mij vaak gespiegeld aan bomen. Ik heb er echt wel eens wat van opgestoken. Ik heb leren zien dat leven allerlei groeifasen kent en dat er niet één bij is die zinloos is.

Uit: 'Verhalen uit mijn leven' van Toon Hermans

Henk Kuiper is sinds het begin betrokken bij de Utrechtse inventarisatie naar gemeentelijk monumentale bomen. Eerder verscheen van hem het rapport waarin alle geïnventariseerde objecten werden beschreven bij de Rovu, dienst Openbare werken. Op 15 mei verscheen de populaire versie in boekvorm, getiteld 'Utrecht Bomenstad'. Bij de presentatie sprak Henk Kuiper namens de Utrechtse bomen de hiernavolgende tekst, gelardeerd met enkele opmerkelijke uitspraken, tot de aanwezigen.

De bomen hebben het laatste woord

'Utrecht-Bomenstad' anno 1993, maar hoe zal Utrecht er over honderd jaar uitzien? Hoog Catharijne in het kwadraat, met vliegvelden, robots en flitsende supertreinen? Wie beseft dat leven geen produkt is van onze techniek weet dat zuurstof en energie ook ergens geproduceerd in plaats van verbruikt moeten worden. Kennelijk vinden mensen het heel moeilijk om te erkennen dat zij dit zelf niet kunnen. Ze proberen het zelf te ontkennen. Duizenden treinreizigers kunnen het dagelijks vaststellen naast het Utrechtse station. Een soort doorgeefstation van energie en elektriciteit wordt daar openlijk en ijskoud 'Energieproduktiebedrijf' genoemd! Een aanduiding die je in Nederland eigenlijk hooguit bij het laatste restje levend hoogveen zou kunnen neerzetten. Maar nee, energieproduktie vindt zogenaamd plaats in een bedrijf dat bij het verde-len van door de natuur geproduceerde energie alleen maar heel veel energie verbruikt! Precies zo worden bomen gekapt, terwijl dan de da-der zegt dat hij hout ge-produceerd heeft!

Indianenstammen begrepen ruim een eeuw geleden al niets van deze houding, maar ook zij moesten wijken voor een cultuur, die in zekere zin zijn eigen macht om leven te verwoesten boven elke mogelijk omgekeerde macht stelde. Ja, volgens massale reclamecampagnes creëren we zelf het leven, in de vorm van levenslustige auto's, volbloed auto's etc. met hart, ziel, karakter, innerlijke beschaving enz. Steeds meer dringt echter het besef door dat de hele economie gebaseerd is op deze vergissing, vervreemding, groothedswaanzin, of hoe je het noemen wilt. Steeds duidelijker ook wordt de levensgrote crisis doordat consumptie en afbraak van wat de natuur had opgebouwd, produktie en groei werden genoemd. Zure regen,

kooldioxide etc. drukken ons steeds harder op de voor de economie moeilijk te accepteren realiteit. De realiteit dat de mens het zich met wat hij als 'tri-omf der techniek' ziet, niet kan permitteren om meer energie en zuurstof te verbruiken dan de natuur produceert. Maar hoe is het tij nog te keren? Economische wetten lijken hun eigen leven te leiden. En is de menselijke psyche al niet te zeer afzetgebied voor reclame, en produkt van toegepaste reclamepsychologie? Mensen die hun kop nog onder het zand van walkmans, t.v.-series en computerspelletjes vandaan durven te halen zijn meestal niet optimistisch. Maar zijn ook zij al niet vervreemd van het besef dat leven niet aan

menselijke machten ondergeschikt is? Want wat doen de bomen! Gaan zij niet overal de strijd aan met alle door de mens verstoorde landschappen, en desnoods met de mens zelf? Proberen zij niet alle onevenwichtige situaties weer te herstellen? En de bomen zullen winnen. Luistert u maar naar de opzienbarende en overtuigende successen, die door de bomen

Een soort doorgeefstation van energie en elektriciteit wordt daar openlijk en ijskoud 'Energieproduktiebedrijf' genoemd!

uit Utrecht gemeld worden:

"Tuinmuren worden omvergeduwd, plavuizen en trottoirbanden omhoog gedrukt en oprukkende wortels dringen door tot in de kelders. Parkeerplaatsen worden ondermijnd en plaatselijk wordt zelfs het asfalt al opgerold. Een es is binnengedrongen in de Laan van Puntenburg, heeft met zijn wortels de straatstenen omhoog gewrikt en laat daartussen talrijke nakomelingen opschieten. Hekken en afrasteringen worden letterlijk opgevreten, dakgoten raken begroeid en talloze muren, schuttingen en gevels verdwijnen onder lianen en klimop. Grote successen waren er vooral het afgelopen najaar: steen en beton werden bedolven onder miljoenen bladeren. Bovenop

Henk Kuiper

DENDRO-LOGISCH BOOM- VERZORGING

● DENDROSAN	- wondafdekmiddel
● SIOSAN	- wondbehandelingsmiddel
● SAPSTOP	- wondbehandelingsmiddel
● PLANTINGSSPRAY	- anti-verdamping
● HØKAN	- vlb. meststof
● ALGIHUM	- komposteermiddel
● DENDROVORM	- org. meststof
● DENDROMIX	- diepte bemesting
● BELU	- beluchtingssysteem
● ENKADRAIN	- lucht drain
● BELU ROOSTER	- boomroosters

COPIJN UTRECHT
ITS B.V.

Handelsonderneming

Gageldijk 4F Postbus 9177, 3506 GD UTRECHT

Tel. 030-610808 Fax: 030-612140

Van Dam Hoogwerkerverhuur.

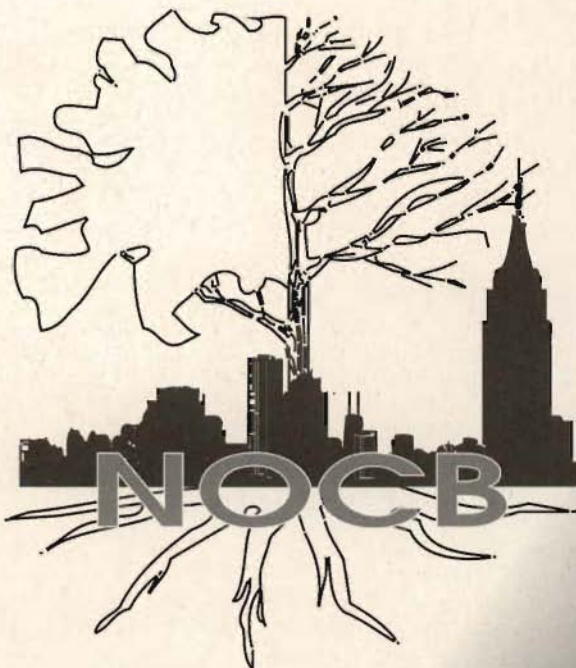
Tel. 06 - 5292511 3 of 05758 - 1588.

De Halmten 10, 7383 BG Voorst.

K.v.K. Zutphen 37318.

Rijdende machines worden verhuurd met
bedieningsman.

Bedieningsman gediplomeerd/ervaren
boomverzorgers.

- **Advies**
- **Onderzoek**
- **Taxatie en wetgeving**
- **Presentaties en voorlichting**

Boomtechnisch Adviesburo

Beëdigd taxateur voor bomen en houtige gewassen

N.O.C.B.

Postbus 168 - 6930 AD Westervoort

Telefoon 08303 - 17550

of 06 - 52948015

HET N.O.C.B. VOOR ONAFHANKELIJK ONDERZOEK, ADVIES EN TAXATIE

asfalt, tegels en plavuizen werd een begin gemaakt met de vorming van een nieuwe humuslaag en een kiembed voor duizenden nieuwe bomen. Afvoerputten werden verstopt, waardoor onder andere moerasbossituaties zich herstelden. Tegen gevels en trottoirranden ontkiemden zelfs al de bomen uit de vroegere rivierbegeleidende bossen.

Nog glorieuzer was het luchtoffensief van miljoenen en miljoenen bomen. Werkelijk overal in de stad zijn ze in de vorm van zaden gedropt. Met name in het Griftpark hebben massale luchtlandingen tot enorme successen geleid. Vooral schietwilgen, deels zelfs afkomstig uit de Biesbos,

bouwen hier nu aan een nieuw oerwoud over de menselijke gif- en puinhopen heen. Daarbij voortdurend aangemoedigd door tuinfluiters, fitissen, ja zelfs wiewalen. Ook in de industriegebieden heeft het leven in enkele jaren wilgenwouden uit de grond gestampt. Waar het menselijk verzet ook maar even verslapt schieten de bomen als schietwilgen uit de grond.

Behalve de operaties met 'lange-afstandszaden' waren ook de acties van esdoorns zeer succesvol. Overal in de stad heeft deze boom in het verleden al vaste voet aan de grond gekregen, en vanuit deze uitvalsbases wordt nu voortdurend

de hele stad bestookt. In de hoek Plompetorengracht/Van Asch van Wijckskade is zelfs midden in de stad een indrukwekkend esdoornbos ontstaan. Door grote troepen spreeuwen met uitwerpselen bemest, en zo tegelijk beplant met vlier, hulst en klimop. Een zo spectaculair staaltje bosbouw door de natuur zelf dat ook planologen en architecten nu moeten inzien dat hier boven alles uiteindelijk bos gepland is, en bomen hier het laatste woord zullen hebben. Ook elders sluit zich boven juichende winterkoningjes het dak van esdoornkronen.

En dan al die andere bomen nog! Elzen en essen zijn via het water de stad binnengedrongen en overal geland, stenen en muren zelfs uit elkaar drukkend, elzehaantjes weer levenskansen biedend en plaatselijk al weer herinnerend aan de elzen- en essenwouden van weleer. Grote boswilgen hebben stellingen betrokken van waar

uit duizenden zaden als parachutisten in de hele stad gedropt worden. Vooral rond de Nieuwegracht ontkiemden ze massaal. Een iep drukt muur en trottoir langs het Centraal Museum opzij, lijsterbessen laten door merels overal nieuw leven droppen, en appels groeien langs het spoor uit door reizigers weggegooide klokhuizen. Hemelbomen

komen zelfs omhoog dwars door de betegelde aarde. De kademuur van de Bemuurde Weerd blijkt zelfs kiembed voor winterlindes. Zomerlindes en platanen hebben in het stenen talud van de Catharijnesingel de vaste grond gevonden.

Mensen die hun kop nog onder het zand van walkmans, t.v.-series en computerspelletjes vandaan durven te halen zijn meestal niet optimistisch.

Wil de mensheid deze bomenopmars nog stuiten, dan zal zij moeten schoffelen en omhakken tot zij er bij neervalt. Elke milieupessimist kan zich in elk geval troosten met de zekerheid dat de bomen uiteindelijk aan het langste eind zullen trekken. In het uiterste geval zal een tijdelijke tactische terugtocht noodzakelijk zijn om zo de mens hard tot de orde

te roepen. Dat betekent dat de bomen tijdelijk eens even stoppen met de omzetting van door mensen geproduceerde kooldioxide in zuurstof. Stoppen met het proces dat in de loop van de evolutie, of in de symbolische zeven dagen van de schepping, het leven voor de mens op aarde

Elke milieupessimist kan zich in elk geval troosten met de zekerheid dat de bomen uiteindelijk aan het langste eind zullen trekken.

mogelijk heeft gemaakt. Laat hij het dan zelf maar eens proberen met zijn 'energieproductiebedrijven'. Wellicht wordt het een nog groter succes dan de pogingen om met zijn 'regeninstallaties' de grondwaterstand weer op peil te brengen. In elk geval zal duidelijk worden wie hier op aarde echt ontworteld zijn. Het toenemende CO₂-gehalte zal

voor de bomen geen enkel probleem zijn, maar voor de mens ligt dat wel volkomen anders. Wij waren er eerder dan de mensen. En mensen hebben hun bestaan aan ons te danken en niet omgekeerd. En onze strijd om het verstoorde evenwicht te herstellen is niets anders dan de strijd voor

Het toenemende CO₂-gehalte zal voor de bomen geen enkel probleem zijn, maar voor de mens ligt dat wel volkomen anders.

wat zijn bestaan aan ons te danken heeft en wat wij in 'elk geval oneindig liefhebben".

*Met vriendelijke groeten,
de Utrechts Bomen.*

Bomen door het dak

De beroemde Wibra-boom in Hengelo is niet de enige. Op meer plaatsen in Nederland is middenin een pand een plek gereserveerd voor een boom. In Hengelo steekt nog maar een armetierig stompje van de eens zo trotse paardekastanje boven het platte dak uit. In afwachting van de verbouwing waarbij de gehele boom verwijderd zal worden. Gelukkig zijn er nog bomen die wel onbelemmerd door 'hun' dak mogen gaan.

De Hengelose paardekastanje heeft een grote "broer" in Amsterdam. Aan de Nieuwendammerdijk staat, notabene in een houtwinkel, een exemplaar van ongeveer 180 jaar oud. "Die boom was er eerder dan ik en staat me beslist niet in de weg", aldus de trotse eigenaar, de heer Honekamp. "Ik vond het doodzonde om mijn zaak uit te moeten breiden ten koste van de boom. Deze oplossing was daarom al gauw gevonden". Waarna hij vervolgt: "Tegenwoordig zeggen mensen veel te snel dat zo'n boom alleen maar lastig is en dus maar weg moet. Ze zouden eens wat meer respect moeten opbrengen voor alles wat leeft". Dezelfde mening is de heer Gering, eigenaar van twee lindebomen in Glanerbrug, toegedaan. "Om alles wat oud is zomaar weg te slaan is eeuwig zonde". Zijn bomen mochten blijven staan in de werkplaats aan de Vosbultenweg.

De eik in de bakspieker

Dicht bij de Duitse grens in de buurtschap Brecklenkamp in Twente groeit een eik door het dak van een 'bakspieker', ook wel 'bakhoes' genoemd. Boven de deur staat de inscriptie 'Anno 1738'. De boom stond er waarschijnlijk toen al en het huisje werd ernaast gebouwd. In 1900 werd aan het bak-

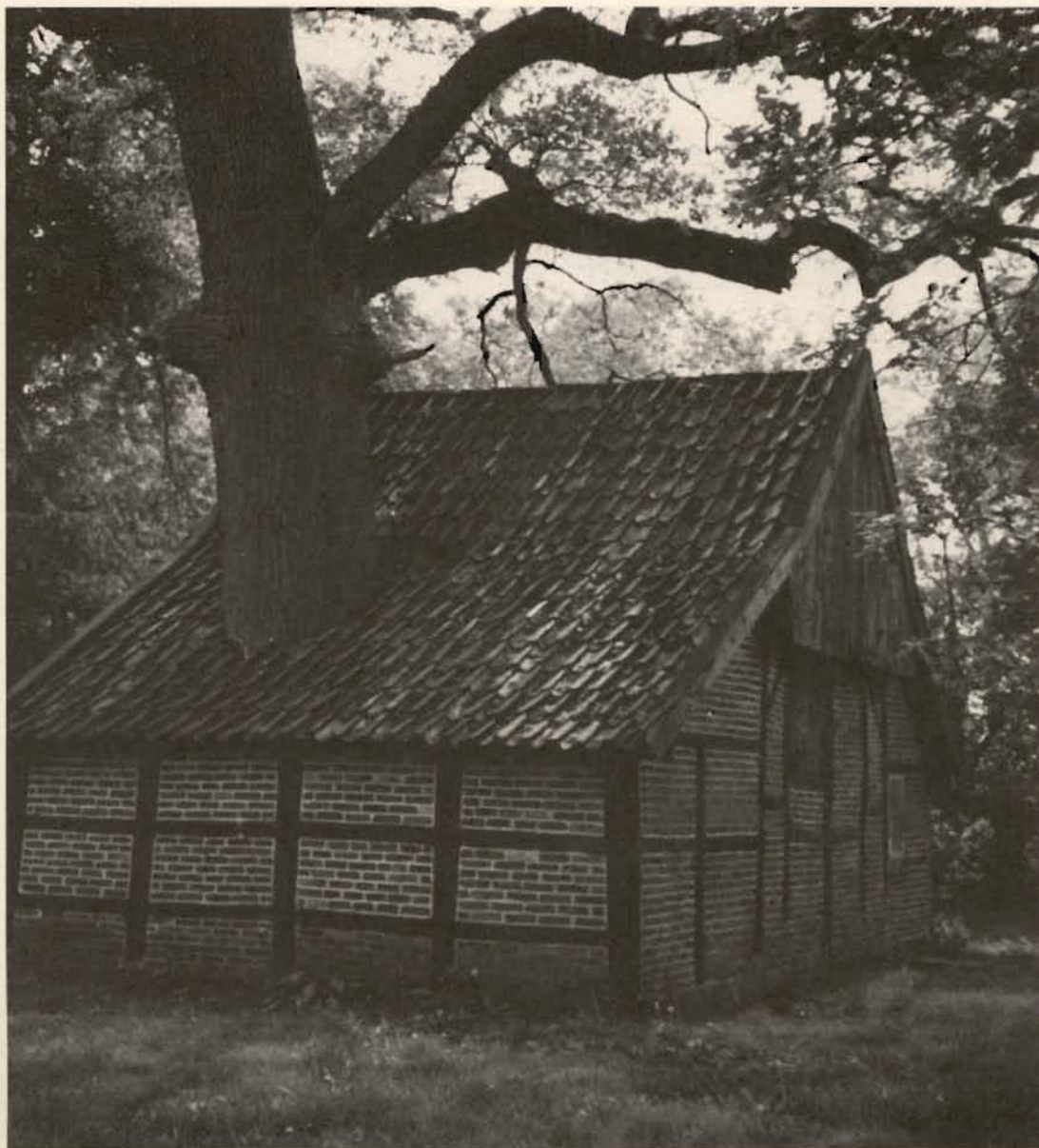
*De heer Honekamp, voor zijn Houtwinkel in Amsterdam, koestert zijn kastanje die een centrale plaats in zijn winkel inneemt.
foto's: Christian Scheres*

hoes een stuk aangebouwd als onderkomen voor varkens. De noodzaak van het kappen van de boom zag men niet en men bouwde het dak keurig rondom de stam. Naar schatting is de eik 300 jaar oud.

De eik is eens door de bliksem getroffen. Een grote langwerpige wond in de stam, slingerend vanuit de kroon naar de grond, herinnert aan de inslag. Het heeft de boom niet zichtbaar gedeerd. Wel hebben stormen takken uit de kroon gerukt die het huisje danig beschadigden. In 1975 besloot de eigenaar daarom het bakhoes te restaureren en opende hij zijn erf voor het publiek. De diktegroei van de stam is goed merkbaar aan de weggedrukte omliggende dakpannen. Daarom moet jaarlijks een randje worden weggeknipt; anders zou het dak weer kapot worden gedrukt.

Veel toeristen komen jaarlijks naar deze bezienswaardigheid aan de Jonkershoesweg 4 in Brecklenkamp kijken. Tegen betaling van een kwartje kan het huisje worden betreden. In het gastenboek werd geschreven "Dank voor de eerbied voor de natuur".

*Twee linden door het dak van een werkplaats in Glanerbrug
foto: Dagblad Tubantia*

De zomereik in de bakspieker in Brecklenkamp

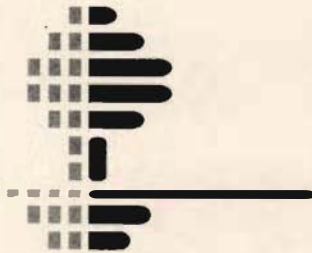
Pius Floris

BOOMVERZORGING

Baarzenstraat 17
5262 GD Vught
073 - 56 72 35

VOOR EEN FLORISSANT BOMENBESTAND

VAN JAARVELD / VAN SCHERPENZEEL

BOOMTOTAALZORG

Overeind 42, 3998 JB SCHALKWIJK
Telefoon: 03409 - 1880
Fax: 03409 - 2366

SOFTWARE VOOR DE GROENSECTOR

Groenbeheer - Inventarisatie - Calculatie
Boekhouding - Plantselectie - Projectadministratie
Plantlijsten - Besteladministratie - RAW - Facturering

Bel of fax voor documentatie of demodiskette

Bakker, Spees & Werkman

prinsengracht 76 1015 dx amsterdam
telefoon 020-6381489 fax 020-6384302

MEEVALLERS VOOR HET MAAISEIZOEN

Een aantal Husqvarna Taludmaaiers en
Motorzeisen is tijdelijk drastisch in prijs verlaagd!

- Grootste assortiment van Europa
- Meer dan 20 verschillende modellen in elke prijsklasse
- Oerdegelijke kwaliteit
- Makkelijk te starten benzinemotor voor het maaien van alle soorten gras en onkruid
- Licht van gewicht en laag geluidniveau
- Goede balans, dus prettig werken

Er is al een
Husqvarna motorzeis
voor f 699,-

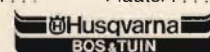
Haal nu uw voordeel
bij de Bos & Tuin dealer

Stuurt u mij meer informatie over de Husqvarna Taludmaaiers en Motorzeisen

Naam:

Adres:

Postcode: Plaats:

Divisie van Husqvarna Nederland B.V. - De Nort 20 - 3931 NG Woudenberg

Richtlijnen voor het schrijven van artikelen in Bomennieuws

Algemeen. De redactie nodigt de lezers van Bomennieuws uit, geschikte artikelen voor ons blad in te zenden. Voor vragen kunt u zich richten tot Frank Moens op het kantoor van de Bomenstichting, tel. 030-340778

Lezers en onderwerpen. Bomennieuws is bestemd voor een breed lezerspubliek dat algemene interesse heeft in het wel en wee van bomen. Artikelen mogen niet te gespecialiseerd zijn en waar mogelijk moeten vaktermen vermeden worden.

Lengte. De maximale lengte van een gewoon artikel is vier bladzijden in Bomennieuws, inclusief illustraties. Als u uitgaat van ongeveer 2/3 deel tekst en 1/3 deel illustraties, is voor de tekst maximaal 2500 woorden beschikbaar.

Indeling, stijl en taal. De redactie stelt het op prijs als u een duidelijke indeling aanbrengt met tussenkopjes. Soms kan een korte inleiding of 'lead' nuttig zijn. Bij een langer artikel is ook het geven van enkele conclusies of een nawoord goed. U bent vrij in het gebruiken van uw eigen stijl van schrijven. Vermijd echter (te) lange zinnen en gebruik niet onnodig vreemde woorden. Stel zo mogelijk in actieve vorm (niet teveel zinnen met 'wordt' of 'worden'). De redactie hanteert in het algemeen de voorkeurspelling volgens het nieuwe 'Groene boekje' maar gebruikt wel een K in plaats van een C in woorden waar deze vormen naast elkaar voorkomen (b.v. Redactie, Aktueel).

Illustraties. Voeg zo mogelijk illustraties aan uw artikel toe zoals foto's, tekeningen, figuren of kaartjes. Nummer de illustraties op de achterzijde en geef ze een bijschrift.

Rubrieken. Bomennieuws kent verschillende rubrieken. Bekijk u hiervan enkele voorbeelden, voordat u aan het schrijven gaat.

Wat moet u doen? U kunt een artikel dat volgens bovenstaande richtlijnen is geschreven in *getypte vorm* insturen aan de Redactie van Bomennieuws, t.a.v. Frank Moens, (Indien u een Tekstverwerker gebruikt, neem dan even contact op.) De Redactie neemt uw artikel zo spoedig mogelijk in behandeling. Plaatsing hangt af van wat er nog aan gebeuren moet, het totale aanbod, de planning van themamommers enz. Wanneer de Redactie inhoudelijke aanpassing nodig vindt, neemt zij contact met u op. Kleine wijzigingen in indeling, stijl, taal e.d. worden echter zonder meer aangebracht.

Kijk, een boom!

Projektweek van een basisschool te Rheden

De christelijke basisschool De Holtbanck te Rheden organiseert ieder jaar voor de gehele school een projektweek. Hierin wordt dan op velerlei wijze aandacht besteed aan een bepaald onderwerp.

Dit jaar vormde van 15 tot 25 maart onder de titel 'Kijk, een boom!' de grote betekenis van bomen het thema. Bij de feestelijke opening werd door alle kinderen een speciaal projektlied gezongen, werden op het schoolterrein enige bomen geplant, en had ik het genoegen te mogen spreken over het onderwerp: "Waarom ik zo van bomen houd". Het viel mij hierbij op, dat veel leerlingen reeds aardig wat van bomen afwisten.

In de projektweek hield iedere klas zich met een speciaal bomenonderwerp bezig, waarbij gebruik werd gemaakt van de bekende folder serie Bomen & ... van de Bomenstichting. Verder werd door elke klas een boom geadopteerd. Over deze boom werd kennis verzameld en er werden opdrachten uitgevoerd.

Er waren excursies en er werden allerlei voorwerpen door de kinderen gemaakt die iets met bomen te maken hadden. De resultaten hiervan werden tentoongesteld.

Op de slotavond zorgden leden van 'Scapino in School' uit Almere in een stampvolle zaal met ouders en belangstellenden voor een optreden van groepen leerlingen. Met deze groepen hadden zij bepaalde choreografieën ingestudeerd die met bomen hadden te maken. Kleding en verdere attributen werden door ouders en leerlingen gemaakt. Er waren acht dansonderdelen: kabouters, beestjes, auto's, rommelmakers, schoonmakers, vogels, houthakkers en vooruitkijkers. Een zeer geslaagde avond. Door de kinderen werd met veel enthousiasme gedanst.

Deze projektweek verdient landelijk navolging. Inlichtingen kunt u krijgen bij de directeur van de Holtbanckschool, W. van Giessen, W. Barentszstraat 23, 6991 BA Rheden, tel. 08309-53114.

Joop Comijs

Bijzondere bomen in Apeldoorn

In navolging van de landelijke inventarisatie van monumentale bomen door de Bomenstichting gaan veel gemeenten over tot een eigen inventarisatie van bomen die voor de gemeente van bijzondere waarde zijn.

In dit bomennieuws komt de presentatie van het boekje 'Utrecht Bomenstad' uitvoerig aan bod. De gemeente Apeldoorn heeft de inventarisatie op haar grondgebied dit voorjaar afgesloten met de presentatie van het onderzoek. Van de meer dan 50.000 bomen die Apeldoorn rijk is zijn 5000 beschreven als bijzonder exemplaar. Daarvan staan er 2000 in particuliere tuinen.

Het College van Burgemeester en Wethouders heeft de lijst 'Bijzondere bomen' vastgesteld. De dienst Groen, Natuur en Landschap gaat beginnen met het informeren van de eigenaren van de bomen. Daartoe zijn twee brochures ontwikkeld: Bijzondere bomen in Apeldoorn en De zorg voor bomen. De gemeente bewaakt de juistheid van de lijst door één keer in de drie jaar alle daarin opgenomen bomen te inspecteren op de gezondheidstoestand. Als daarvoor aanleiding bestaat, zal contact worden

opgenomen met de eigenaar om te bekijken of er wat verbeterd kan worden. Eens in de tien jaar bekijken gemeentebesturen het totale bomenbestand en beoordelen zij of er misschien bomen aan de lijst moeten worden toegevoegd.

Met de fiets langs boomveteranen

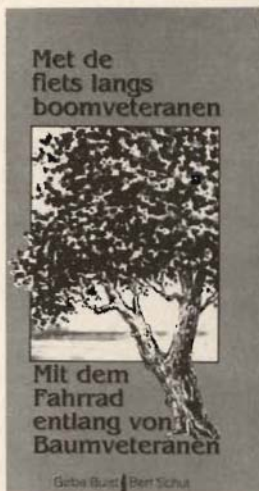
Girbe Buist/Bert Schut
92 bladzijden, z/w ill.
ISBN 9055120032

Onder bovenstaande titel verscheen eind april een bomen-fietsroute in het Nederlands-Duitse grensgebied bij Losser en Bentheim. Dit fraai uitgevoerde boekje, dat voor f 9,95 verkrijgbaar is, draagt tevens de Duitse titel "Mit dem Fahrrad entlang von Baumveteranen" en is in beide talen geschreven.

Voor zover ons bekend is dit de eerste grensoverschrijdende bomenroute. Niet alleen worden bijzonderheden over bomen vermeld, maar ook wordt aandacht besteed aan de Nederlandse en Duitse volksgeneeskunde, folklore en cultuurgeschiedenis. Het feit dat de routebeschrijving op een groene ondergrond is

gedrukt en de bijzonderheden op een witte ondergrond, bevordert de overzichtelijkheid. Het boekje bevat een groot aantal foto's, alsmede een landkaart met de route.

Al met al een zeer geslaagd geheel. Wel moet ons van het hart, dat wij het betreuren, dat de Bomenstichting, die veel informatie verstrekke, in het geheel niet wordt genoemd.

Joop Comijs

Utrecht Bomenstad

wetenswaardigheden en verhalen over Utrechts waardevolle bomen
uitg. Gemeente Utrecht, afd. Openluchtrecreatie en groenvoorziening
144 bladz.
prijs f 29,50
ISBN 90-7218-540-4

Het boekje is bij de Bomenstichting verkrijgbaar. Wanneer u f 35,- (prijs ind. porto) overmaakt op giro nummer 2108755 o.v.v. 'Utrecht Bomenstad' krijgt u het toegezonden.

Enige jaren geleden inventariseerde de Bomenstichting op verzoek van de gemeente alle waardevolle bomen in de stad Utrecht. Het resultaat werd vastgelegd in het rapport 'Monumentale bomen in Utrecht' (1991).

In aansluiting hierop verscheen 'Utrecht Bomenstad', een zeer bijzonder boek zowel qua inhoud als qua vormge-

ving, en vanwege het feit, dat het in zijn soort uniek mag worden genoemd. Het boek bevat geen zogenaamde boomwandelingen of -routes, maar geeft interessante informatie over het huidige bomenbezit. Ook historische gegevens en bijzonderheden over in de bomen levende vogels kan men erin vinden. Registers van bomen, planten en dieren, en van straatnamen maken het boek zeer toegankelijk.

Zeer origineel is het feit, dat de zespiegel van de tekst de vorm heeft van een boomkroon! Het boek bevat talrijke illustraties, gedeeltelijk in kleur. Naast de Bomenstichting werkten aan de samenstelling van het boek mee de 'Stichting Werkgroep herstel oude stadswijken' en de KNNV afd. Utrecht. Van harte aanbevolen!

Joop Comijs

Bomenwandelingen steeds meer in trek

Reeds verschillende malen hebben wij in Bomennieuws uw aandacht gevraagd voor verschenen bomenwandelingen. Het is een verheugend verschijnsel, dat in steeds meer gemeenten deze gidsen te krijgen zijn. Onlangs ontvingen wij het boekje "Bomenroute Nieuwveen", bevattende twee wandelingen, in de dorpskern van Nieuwveen (Zuid-Holland) en op het terrein van Huize Ursula. Het boekje verscheen op boomplantdag: 24 maart. Het werd toen aan ongeveer 140 scholieren gratis uitgereikt. Het is o.a. bij Huize Ursula voor f 2,50 verkrijgbaar. In Huize Ursula wonen ongeveer 500 verstandelijk gehandicapten.

Het boekje is het resultaat van een anderhalf jaar durende samenwerking tussen de Plantsoendienst van Nieuwveen en Huize Ursula. In die tijd werd ook een flink aantal naambordjes voor bomen en struiken bij de Bomenstichting gekocht.

De routebeschrijvingen worden voorafgegaan door interessante gegevens over bomen in het algemeen. Bij veel besproken boomsoorten staan duidelijke tekeningen van silhouet, blad en vrucht. Ook over bepaalde gebouwen langs de route wordt iets verteld.

Wij bevelen het fraai uitgevoerde boekje graag bij u aan, en spreken de hoop uit, dat op nog veel meer plaatsen dergelijke initiatieven zullen worden genomen.

Joop Comijs

Voor u gelezen

Tuin & Landschap - april 1993

In de Hortus Haren zijn drie zogenaamde 'Europa-boomcirkels' aangelegd. Deze cirkels bestaan uit twaalf bomen, voor iedere lidstaat van de Europese Gemeenschap één. Het idee is afkomstig uit Engeland en houdt verband met de Europese eenwording. Men hoopt het komende jaar veel gemeenten in ons land te winnen voor het idee om iets dergelijks te doen.

Bosbouwvoorlichting - april 1993

Er wordt aandacht besteed aan de gevolgen van de verdroging van de bodem voor de bosbomen. Op welke groeiplaatsen zijn deze gevolgen het grootst? Er worden enkele methoden gegeven, die meer inzicht geven in de effecten op de groei. Verder wordt ingegaan op de mogelijkheden van vernatting en waterconservering in bossen.

Groei & Bloei - april 1993

Er bestaan verschillende opvattingen over wondverzorging van fruit- en sierbomen. In een ingezonden stuk wordt kritiek geleverd op de tegenwoordig door velen aanvaarde opvattingen van de Amerikaan Shigo, die het accent legt op de zelfwerkzaamheid van bomen bij het herstellen van wonden.

Er wordt aandacht besteed aan Boskoop als een belangrijk boomkwekerscentrum in West-Europa, en aan het boomkwekerijmuseum, dat zich in deze plaats bevindt.

Groenkontakt - maart 1993

Er wordt een overzicht gegeven van de vele factoren, die een ongunstige invloed hebben op de gezondheid en vitaliteit van stadsbomen. Er wordt gepleit voor een zeer intensieve verzorging van deze bomen en van hun standplaatsen. Ook wordt gepleit voor meer onderzoek van bedoelde factoren.

H & G - 1993-2

De Bosraad maakt zich zorgen over het feit, dat er voor de aanplant van bossen niet voldoende jonge bomen van uitstekende kwaliteit beschikbaar zijn. Verder heeft zij de indruk, dat het onderzoek op het gebied van de kwaliteit van bomen vrijwel stil ligt. Zij zag graag voortzetting hiervan. Bovendien moet er een duidelijk stelsel van kwaliteitseisen komen.

Nederlands Bosbouw tijdschrift - april 1993

Begonnen wordt met een kritische beschouwing van het bosbeleid in ons land. Verder wordt de voedingstoe-

stand van het Nederlandse bos besproken. Er wordt voor gepleit, dat de overheid veel meer geld steekt in de Nederlandse bossen.

Bomenkrant - voorjaar 1993

Onder deze naam verschijnt in Amsterdam voor het tweede jaar een tijdschrift voor het behoud en de aanwas van bomen in die stad en omgeving. Een initiatief, dat ons inziens navolging verdient. Inlichtingen kunt u krijgen via tel. 020-6220514 of 6387696.

J.C.

Boompje van college voor nieuwkomers

Voor het vijfde achtereenvolgende jaar heeft het college van B en W van Brummen boompjes uitgereikt aan nieuwe inwoners in de gemeente. Op de laatste zaterdag van april werden zo'n driehonderd adressen bezocht en kregen de bewoners een bolacacia aangeboden. Het idee achter dit welkomstgeschenk is, de inwoners te helpen 'wortel te schieten' in hun nieuwe omgeving.

Verhuisbericht

Ons kantoor werd te krap.
Op een steenworp afstand van de
Donkerstraat vonden we een riante en
ruimere onderkomen, waar we per 1 juli a.s.
onze intrek zullen nemen.

nieuw adres:

bomenstichting

Oudegracht 201 bis

(hoek Haverstraat)

3511 NG UTRECHT

telefoon: 030 - 340 778

fax: 030 - 310 331

11 juni t/m 29 augustus

Beeldtentoonstelling

In de geheel gerestaureerde tuinen van Kasteel-Sypesteijn staan beelden tentoongesteld die geschikt zijn voor buitenopstelling.

Openingstijden: dinsdag t/m zaterdag van 10-17 uur en zondag van 13-17 uur.

Toegang tot de beeldenexpositie f2,50; een combinatiekaart voor kasteelmuseum en expositie f 7,50

24 september

Boom-en-Grond Symposium

De organisatie is in handen van OME-GAM, Bureau Groenadvies en Handelskwekerij en Grondburo 'Amsterdam'.

Plaats: Stopera, Amstel 1 Amsterdam
Inlichtingen: 020 - 5976641

19 t/m 22 augustus

Plantarium '93

Plaats: Boskoop

Organisatie: Stichting Vakbeurs voor de Boomkwekerij

Informatie: 01727-12905 (Organisatiebureau Proba)

25 september

Donateursexcursie Bomenstichting

Bij het volgende nummer ontvangt u de uitnodiging

t/m 10 oktober

Amsteltuin expositie

door het Amsterdams Beeldhouwers Kollektief

Amsteldijk-Noord 101A, Amsteeven
Inlichtingen: 020-6410404

Openingstijden: woensdag, donderdag, vrijdag en zondag van 13.00-18.00 uur.

De computer beschermt de boom.

Technologie in dienst van de boom
een wereldwijde sponsoringstrategie van Bull.
De Stichting Arbor, opgericht door Bull,
zet zich in voor de bescherming van bomen en
bossen over de hele wereld.

Bull Nederland N.V.
Hoogoorddreef 66-68
1101 BE Amsterdam Zuidoost
020 - 565 2111

Worldwide

Information

Systems

Bull

